

**«6D030100 - Құқыктану» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне іздену үшін ұсынылған
Әдіпчы Еркітін «Казакстан Республикасындағы тасымалдаудың жекелеген түрлерін құқықтық реттеу: үлгіткіш және халықаралық
аспектілері» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына ресми рецензенттің**

СЫН-ШІКІРІ

р/н №	Критерийлер	Критерийлер сәйкестігі	Ресми рецензенттің ұстанымы
1.	Диссертация тақырыбынын (бекіту күніне) ғылыминын даму бағдарламаларға сәйкестігі: бағыттарына және/немесе мемлекеттік мемлекеттік бағдарламаларга сәйкес болуы	<p>1.1 Ғылыминын даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:</p> <p>1) Диссертация мемлекет бюджетінен каржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірі);</p> <p>2) Диссертация баска мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауы)</p> <p>3) Диссертация Казакстан Республикасынын Үкіметі жаңындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытна сәйкес (бағытын көрсету)</p>	<p>Ғылыми жұмыс «Әділдегі мемлекет. Біргұлас үлт. Берекештік когам» Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Токаевтың 2022 жылғы 1 күркүйектегі Казакстан халқына Жолдауына сәйкес келеді. Жолдауда еліміздің транзиттік куатын арттыру мәселесі қарастырылған.</p> <p>Казакстан кәзіргі геосаяси жағдайда Азия-Еуропа арасындағы аса маңызды құрлық дәлзі болып отыр, бұл мүмкіндікті толық пайдаланып, алемдік маңызы бар көлік-тасымал торабына айналуымыз көркегіті атапды.</p> <p>«Казакстан Республикасындағы тасымалдаудың жекелеген түрлерін құқықтық реттеу: үлгіткіш және халықаралық аспектілері» тақырыбындағы диссертациялық зерттеу Казакстан Республикасы Үкіметінің 2022 жылды 30 желтоқсандағы № 1116 «Казакстан Республикасының көлік-логистикалық әлеуетін дамытудан 2030 жылға дейнігі тұжырымдамасын бекіту туралы» нақтысына сәйкес келеді.</p>
2.	Ғылымға маныздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/коспайды, ал оның	Жаһандану және көлік жүйелерінің есіп келе жаткан интеграциясы жағдайында тасымалдауды құқықтық реттеу ерекше маңыза ие

		маныздылығы ашылған/ашылмаган.
		болады. Казакстан Республикасындағы ұлтық және халықаралық аспекттерге бағытталған жұмыс реттеудің манызды мәселелерін көздейді, бүл елдегі заңдық кана емес, сонымен катаң көлік инфракүрүлімінін дамуынан ықтап етеді. Диссертант пен зерттеу жұмысында маныздылыны тольғымен ашылған. Диссертациялық жұмыста көрніс тапкан ғылыми нағызжелер, тұжырымлар мен корытындылар құбық ғылымына косар Улесі елеулі болып табылады.
3.	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі: 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаган
4.	Ішкі бірлік принципі	<p>4.1 Диссертация өзектілігінің негізделемесі:</p> <p>1) негізделген; 2) жартылай негізделген; 3) негізделмеген.</p> <p>Диссертациялық жұмыстың өзектілігі жаһандану және Халықаралық экономикалық кеңістікке интеграция жағдайында Казакстанның құқықтық жүйесін дамыту және онын көлік саласын онтайланыру үшін тақырыптың маныздылының көрсетегін бірқатар негізгі факторлармен аныкталады және жұмыста тольғымен негізделген.</p> <p>4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқынлайды</p> <p>1) айқынрайдай;</p> <p>2) жартылай айқынрайдай;</p> <p>3) айқындалмайды</p> <p>Диссертациялық жұмыс елдегі тиімді және заманауи көлік саясатын кальигастыруға ықпал етпе отырып, құқықтық ғылымнын дамуына айтарлықтай үлес косады. Диссертацияның мазмұны диссертация тақырыбын толыктай айқынрайдайды. Диссертация кіріспеден, сегіз белімді бірқірігетін үш тараудан, корытындыдан және пайдаланылған адебиеттер тізімінен тұрады.</p> <p>4.3. Максаты мен міндеттері</p> <p>диссертация тақырыбына сәйкес келеді:</p> <p>Диссертацияның зерттеудің тақырыбына сәйкес зерттеудің максаты болып жүктегерді ғасырмалдау шарттарынан туындастын катынастарды құқықтық реттеумен байланысты жинакталған нормативтік актілер мен</p>

	<p>1) сәйкес келеді; 2) жартылай сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді</p> <p>4.4. Диссертацияның барлық белімдері мен күрүлісі логикалық байланысқан:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) толық байланысқан; 2) жартылай байланысқан; 3) байланыс жок <p>4.5. Автор ұсынған жана шешімдер (капилаттар, әлістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімлермен салыстырылып бағаланған:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) сыни талдау бар; 2) талдау жартылай жүргізілген; 3) талдау өз пікірін емес, баска авторлардың сіттепелеріне негізделген 	<p>тәжірибелік материалдарды саралау және жүйелдеу айқындалған, соған сәйкес тиісті зерттеу міндеттері койылды.</p> <p>Диссертацияның барлық белімдері мен күрүлісі логикалық тұрғыда толық байланысқан және диссертация тақырыбын толығымен ашады.</p>
5.	<p>Ғылыми жаңа нарындық принципі</p> <p>5.1 Ғылыми нәтижелер мен жаңа табылған табыла ма?</p> <p><u>1) толығымен жана;</u></p> <p>2) жартылай жана (25-75% жана болып табылады);</p> <p>3) жана емес (25% кем жана болып табылады)</p> <p>5.2 Диссертацияның корытындылары жана болып табыла ма?</p> <p><u>1) толығымен жана;</u></p> <p>2) жартылай жана (25-75% жана болып табылады);</p> <p>3) жана емес (25% кем жана болып табылады)</p> <p>5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жана және негізделген бе?</p>	<p>Сыни талдау бар, тұжырымдалған шешімдер мен тұжырымлар зерттеудің максаттары мен міндеттеріне сәйкес келеді және олар диссертацияда көлтірілген дәлелдер мен маліметтердің логикалық нәтижесі болып табылады. Корытындылардың еркайсысын колдау үшін көлтірілген дәлелдер сенімлі түрде дәлелденген. Диссертация тасымалдауды күкүйкіт реттеу маселесіне шындымен жана көзкарас ұсыналады.</p> <p>Диссертациялық зерттеудің ғылыми нәтижелері мен капилаттары толығымен жана болып табылады. Диссертацияда колданыстағы күкүйкіт реттеудегі олқылыхтар анықталды және жүйеленді, сонымен катарап ғылыми кызынушылық пен жаңалықты білдіретін жана тәсілдер мен ұсыныстар ұсылылды.</p> <p>Тасымалдаудын жекелеген түрлерін күкүйкіт реттеуді жетілдіру жөннелегі корытындылар толығымен жана болып табылады. Зерттеу жұмысының ұсыныстары мен тұжырымдары Казакстан Республикасының нормативтік-күкүйкіт базасын жаксартуға ықпал етуі, сондай-ақ Еуразиялық экономикалық олак және баска да халыкаралық үйимдер шеберліде интеграциялық процестерді күштептуді қамтамасыз етуі мүмкін.</p> <p>«Казахстан Республикасының тасымалдаудын жекелеген түрлерін күкүйкіт реттеу: үлттық және халыкаралық аспектилері»</p> <p>такырыбандық диссертациялық жұмыстың техникалық</p>

6.	Негізгі корытындылардың негізділігі	1) тольғымен жана; 2) жартылай жана (25-75% жана болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жана болып табылады)	1) тольғымен жана. 2) жартылай жана (25-75% жана болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жана болып табылады)
7.	Корғаға шығарылған кәнізгі кагидағар	Барлық корытындылар ғылыми түрғыдан Караганда ауқымлы дәлелдемелерде <u>негізделген/негізделмеген (qualitative research)</u> және өнерттану және гуманитарлық бағыттары бойынша	Тасымалдауды реттеудің күккіткің жүйесін жақсарту жөніндегі диссертацияның корытындылары мен үсіншістарының негізділігі және олардың колданбалы сипатты мен зан шығару практикасында іске асyrу мүмкіндігі жұмыстың маньзылтының және оның ғылыми ойдан дамуына косқан үлесін көрсетеді. Диссертациялық жұмыстың барлық корытындылары ғылыми түрғыдан Караганда ауқымды дәлелдемелерде негізделен.
			1) Тасымалдау катынастарының даму кезеңдерін негізгі үш кезеңге белуге болады: Казакстанның КСРО құрамында болу кезеңдегі дамуы; Тасымалдау катынастарының Казакстан Республикасының 1991-2000 жылдар аралығында даму кезеңі; 2000-жазғі кезге дейінгі даму кезеңі; 7.1 Кагидағат дәлелденді мे? 1) <u>дәлелденді</u> ; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбели 7.2 Тривиалды ма? 1) ия; 2) жок 7.3 Жана ма? 1) <u>иіз</u> 2) жок 7.4 Колдану дентгейі: 1) тар; 2) оргаша; 3) <u>кен</u> 7.5 Макалада дәлелденген бе? 1) <u>иіз</u> 2) жок
			1) Тасымалдау катынастарының даму кезеңдерін негізгі үш кезеңге белуге болады: Казакстанның КСРО құрамында болу кезеңдегі дамуы; Тасымалдау катынастарының Казакстан Республикасының 1991-2000 жылдар аралығында даму кезеңі; 2000-жазғі кезге дейінгі даму кезеңі; 7.1 Кагидағат дәлелденді ме? 1) <u>дәлелденді</u> ; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбели 7.2 Тривиалды ма? 1) ия; 2) <u>жок</u> 7.3 Жана ма? 1) <u>иіз</u> 2) жок 7.4 Колдану дентгейі: 1) тар; 2) оргаша; 3) <u>кен</u> 7.5 Макалада дәлелденген бе? 1) <u>иіз</u> 2) жок

2) Тасымалдау катынастарынын пайда болу негіздері бұл курделі зәни күрам болып табылады. Бұл тасымалдау туралы шарттары және тарағтар арасындағы жүк тасымалына байланысты косымша өтініштің берілүі;

7.1 Кағидат дәлелденлі ме?

- 1) дәлелденді;
- 2) шамамен дәлелденді;
- 3) шамамен дәлелденбейді;
- 4) дәлелденбейді

7.2 Тривиалды ма?

- 1) я,
- 2) жок

7.3 Жана ма?

- 1) я,
- 2) жок

7.4 Колдану дengейі:

- 1) тар;
- 2) оргаша;
- 3) кен

7.5 Макалада дәлелденген бе?

- 1) и;
- 2) жок

3) Жүктөрді тасымалдау міндеттемелеріне анықтама берілді. Жүктөрді тасымалдау жөніндегі міндеттемелер-объектісі көлік күралын тиесу пунктіне беру, жүкті ұсыну және оны тиесу, көлкітк және жүкке ілеспе күжаттарды ұсыну, жүкті жеткізу (көлік күральын сыйымдылығын беру) жөніндегі тасымалдауга катысушылардың іс-кимылдары болып табылатын, жүктөрді тасымалдауга тапсырыс берууші мен тасымалдаушысы арасында туынтайтын шарттық азаматтық-күккүйк міндеттемелер;

7.1 Кағидат дәлелденлі ме?

- 1) дәлелденді;
- 2) шамамен дәлелденді;
- 3) шамамен дәлелденбейді;

4) дәлелденбөлі

7.2 Тривиалды ма?

1) ия;

2) жок

7.3 Жана ма?

1) ия;

2) жок

7.4 Колдану дengей:

1) тар;

2) оргапа;

3) кен

7.5 Макалада дәлелденген бе?

1) ия;

2) жок

4) Жүктөрді тасымалдау шарттары жүктөрді тасымалдауды орындау және үйимдастыруға бағытталған шарттар жүйесінің маньзды элементі. Жүктөрді тасымалдау шарттары жүктөрді тасымалдауды орындау және үйимдастыруға бағытталған шарттар жүйесінің элементі дегеніміз осы бағыттағы азаматтық-күккүйк шарттармен өзара қызметтік байланысты қажетті компонент болып табылатын азаматтық-күккүйк институт;

7.1 Қагидат дәлелденді ме?

1) дәлелденді;

2) шамамен дәлелденді;

3) шамамен дәлелденбөлі;

4) дәлелденбөлі

7.2 Тривиалды ма?

1) ия;

2) жок

7.3 Жана ма?

1) ия;

2) жок

7.4 Колдану дengей:

1) тар;

2) органа;

3) кен

7.5 Макалала дәлелленген бе?

1) ия;

2) жок

5) Контрагенттің тасымалдау акысын төлеуге кагысты шарттың талаптарын бұзған кезде, тасымалдаушы тасымалданатын жүкке көткестің өзінін кепіл күкінін міндеттеменін орындалуын камтамасыз ету тәсіл репіндеге асыра алады;

7.1 Кағидат дәлелденді ме?

1) дәлелденді;

2) шамамен дәлелденді;

3) шамамен дәлелденбеді;

4) дәлелденбеді

7.2 Тривиалды ма?

1) ия;

2) жок

7.3 Жана ма?

1) ия;

2) жок

7.4 Колдану дengейі:

1) гар;

2) органа;

3) кен

7.5 Макалада дәлелленген бе?

1) ия;

2) жок

6) Жүк тасымалдары саласындағы үлгілік заннаманы халыкаралық заннамамен үйлестірудің кажеттілігі дәлелденді;

7.1 Кағидат дәлелденді ме?

1) дәлелденді;

2) шамамен дәлелденді;

3) шамамен дәлелденбеді;

4) дәлелденбөлі

7.2 Тривиалды ма?

1) ия;

2) жок

7.3 Жана ма?

1) ия;

2) жок

7.4 Колдану дengей:

1) тар;

2) оргаша;

3) кең

7.5 Макалада дәлелденген бе?

1) ия;

2) жок

7) Жүк тасымалының жекелеген түрлерін реттеудің құқықтық рөлін, кағидастың бекітудің максаттығының көрсетілді;

7.1 Кағидат дәлелденді ме?

1) дәлелденді;

2) шамамен дәлелденді;

3) шамамен дәлелденбөлі;

4) дәлелденбөлі

7.2 Тривиалды ма?

1) ия;

2) жок

7.3 Жана ма?

1) ия;

2) жок

7.4 Колдану дengей:

1) тар;

2) оргаша;

3) кең

7.5 Макалада дәлелденген бе?

1) ия;

2) жок

8) Жүктөрді тасымалдау шарттарының жасалуы тараптардың күжатқа кол көюна негізделмейді, шарттың мәні талаптары аныктаған жук жонелтушінің өтінімі мен көлкіліспе жүккүжат негізінде;

7.1 Кагидат дәлелденді ме?

- 1) дәлелденді;
- 2) шамамен дәлелленді;
- 3) шамамен дәлелденбөлі;
- 4) дәлелденбөлі

7.2 Тривиалды ма?

- 1) ия;
- 2) жок

7.3 Жана ма?

- 1) ия;
- 2) жок

7.4 Колдану деңгейі:

- 1) тар;
- 2) оргаша;
- 3) кен

7.5 Макалада дәлелдентен бе?

- 1) ия;
- 2) жок

9) Жүктөрді тасымалдау бойынша міндеттемелерді бұзғаны үшін заннамала бекітілген және құқық колдану практикасында кальпласкан жауапкершілік жағдайларын жіктеу. Жіктеу келесі критерийлердің жиынтығына негізделген: міндеттемелерді бұзған тарапка байланысты – тасымалдаушыны немесе жук тасымалдарына талсырыс берушінің жауапкершілігі; міндеттемелерді орындалған немесе тиисінше орындалған кездегі жауапкершілік; тасымалдау кезеңі-тиеу, межелі жерге бару немесе тусіру үдерісінде пайда болатын жауапкершілік; жүктің сакталуын камтамасыз етпей, міндеттемелерді орындау мерзімдерін сактамау немесе өзге де құқықбұзушилыктан туындағын жауапкершілік. Жауапкершіліктің негұрлым тиіткік жағдайлары төрт топка біріктірілген: көлкі күралын бермеу және берілген көлкі күралын

пайдаланбау үшін жауапкершілік – көлік құралын бермеу (шарт талаңтарына сәйкес келмейтін немесе тиісті жүкті тасымалдауға жарасыз көлік құралын беру); жүкті ұсынбау (шарт талаптарына сәйкес келмейтін немесе тасымалдауга дайын емес жүкті ұсыну); тасымалдау бойынша міндеттемелерді орындау мерзімдерін бұзғаны үшін жауапкершілік – жук тиесу пунктіне көлік құралын берудін кешіктірілу; жүкті жеткізуін кешіктірілу; тұрак орында, тиесуде, журу жолында, тусіруде шартка сәйкес келмейтін көлік құралы; тасымалдау акысын енгізуін кешіктірілу; жүктің жогалуы, жетістеу, булину; көлік күжаттарын жауапкершілік – жүктің жогалуы, жук ілесіне күжаттарды ұсынбағаны немесе дұрыс дұрыс толтырмағаны, жук ілесіне күжаттарды ресімдеу үшін жақетті ресімдемегені, кедендей және өзге де күжаттарды ресімдеу үшін жақетті мәліметтерді ұсынбағаны; көлік немесе жук ілесіне күжаттарын жоғалтканы (тиісінше пайдаланбағаны) үшін жауаптылық; тапсырыс берушінің нұсқауларынан ауытқуымен (тусіру орны тураалы, кайта жіберу тураалы) байланысты жауапкершілік.

7.1 Қагидат дәлелденді ме?

- 1) дәлелденді;
- 2) шамамен дәлелденді;
- 3) шамамен дәлелденбейі;
- 4) дәлелденбейі

7.2 Тривиалды ма?

- 1) ия;
- 2) жок

7.3 Жана ма?

- 1) ия;
- 2) жок

7.4 Колдану дengейі:

- 1) тар;
- 2) оргаша;
- 3) кен

7.5 Макалада дәлелдентген бе?

- 1) ия;
- 2) жок

8.	Дәйектілік принципі Дереккөздер мен ұсынылған акпараттын дәйектілігі	<p>8.1 Әдістемениң таптауы - накты жазылған негізделген немесе әлсінама накты жазылған</p> <p>1) ия; 2) жок</p> <p>8.2 Диссертация жұмысъының нәтижелері компьютерлік технологияларды колдану арқылы ғылыми зерттеулердің көзінде заманғы әдістері мен деректердің өндірілуіне интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып альнған:</p> <p>1) ия; 2) жок</p> <p>8.3 Теориялық корытындылар, мөдөлдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даурау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді):</p> <p>1) ия; 2) жок</p> <p>8.4 Маньзды малімдемелер накты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен <u>расталған</u> / ішінде расталған / расталмаган</p> <p>8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі адеби шолуга <u>жеткілікті</u>/жеткіліксіз</p>	<p>Диссертациялық зерттеудің әлсінамасы накты жазылған. Компаративистік таптауды колдану, халыкаралық құқық пен практика призмасы арқылы заннамалық базанды зерттеу, кейс-әлсіті колдану және накты құқықтық жағдайларды таптау диссертациялық жұмысты және онын практикалық бағытын зерттеуле төрек көзкарастын дәлелі бола алады.</p> <p>Диссертация жұмысъының нәтижелері компьютерлік технологияларды колдану арқылы ғылыми зерттеулердің көзінде замандау әдістемелерін пайдалана дәректердің өндірілуіне интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып альнған. Заманауи Казахстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің акпараттық-құқықтық жүйелері https://adilet.zan.kz/kaz және https://online.zakon.kz/ колданылды.</p>

		және нормативтік актлерді, сот практикасын, халыкаралық үйымдардын материалдарын, сондай-ақ практикалық зерттеушілерді жұмысы мен талдамалық есептерді коса алғанда, артурлі дереккөздерді пайдалануға назар аударылады. Диссертациялық жұмысты жазу барысында жеткілікті әдебиеттерге шолу жасалды, 102 әдебиет көзі пайдаланылды.
9.	Практикалық құндылық принципі	<p>9.1 Диссертацияның теориялық манзы бар:</p> <p>1) ия: 2) жок</p> <p>9.2 Диссертацияның практикалық манзы бар және альянған нәтижелердің мүмкіндігі жоғары. 1) ии: 2) жок</p> <p>9.3 Практикалық үсіністар жана болып табылады? 1) тольғымен жана: 2) жартылай жана (25-75% жана болып табылады); 3) жана емес (25% кем жана болып табылады)</p>
10.	Жазу және ресімдеу сапасы	<p>Диссертациялық жұмыста академиялық жазу сапасы жоғары. Жоғары академиялық жазу накты құрылымдалған, накты максаты, гипотезалары, негізделген тұжырымдары және материалдын логикалық дәйекті презентациясы бар. Автор әдебиеттерді, заннаманы, сот</p> <p>Ақадемиялық жазу сапасы: 1) жоғары; 2) орта; 3) оргападан төмен;</p>

4) томен.

практикасын және басқа дереккөздөрді жан-жакты талдауды коса
алғанда, зерттеуді ет мүкият жүргізді.

Диссертациялық жұмыс Казахстан Республикасы Білім және Ғылым министриңін 2011 жылғы 31 наурыздағы № 127 Бүйрекмен бекітілген «Дәрежелерді беру кандидатының» талаптарына сәйкес келеді. Әлтігұлы Еріктін «бДОЗ0100-Күккіттану» мамандығы бойынша «Казахстан Республикасының тасымалдаудың жекелеген түрлерін күккіткіш реттеу: ұлттық және халықаралық аспекттері» атты диссертациясы философия докторы (PhD) дәрежесін алуга лайық дег есептеймін.

Ресми рецензент:

М. Өтемісов атындағы Батыс Казахстан Университетінің
тарих, экономика және күккіт факультетінің
күккіткіш пәндер кафедрасының доценті, з.ғ.к.

Назаркулова Лаззат Тағатқызы

L.T. Nazarkulova

« <u>26</u> » <u>19</u> - <u>20</u> <u>2011</u> ж.	КОЛЫКОВЫН АНДЫРЫН СЕҢДЕРЕМІН
« <u>26</u> » <u>19</u> - <u>20</u> <u>2011</u> ж.	АКИШОНЕРЛІК КОМАНЫ БАТЫС КАЗАХСТАН УНИВЕРСИТЕТІ КОМПЕТЕНСИЯЛЫҚ ЕМЕС
С. Акимшилик болашақтың инспекторы	С. Акимшилик болашақтың инспекторы